

การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

Good Governance Performance of Local Administrative Organization Officers, Samkhok District, Pathumthani Province

ชลัช วงษ์วิฑิต*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารพนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ลูกจ้างลักษณะผู้ชำนาญงาน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 220 คน ซึ่งแบ่งข้อมูลออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมมีระดับ

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมสูงสุด รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามหลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

2. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าเพศที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 อายุที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน

*อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ตำแหน่งการทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน หลักธรรมาภิบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to study on the level of good governance performance of local administrative organization officers, Samkhok district, Pathumthani province. The samples of this study were 200 administrators, local administrative officers, permanent officers, temporary officers and professional level officers by purposive random sampling and divided in 6 aspects that rule of law, virtue, transparency, participation, accountability and economy and the data were collected by questionnaires. The study results showed that;

1. Good governance performance of local administrative organization officers, Samkhok district, Pathumthani province, the overall were at the high level. The performance on rule of law was at the highest level, followed by accountability, virtue participation, transparency and economy respectively.

2. Good governance performance of local administrative organization officers, Samkhok district Pathumthani province, classified in term of personal factors. The

analysis results found that the difference gender of good governance performance were statistically significant difference at 0.05. The difference ages towards good governance performance were not statistically significant difference at 0.05. The difference education levels towards good governance performance were statistically significant difference at 0.05. The difference working periods towards good governance performance were statistically significant difference at 0.05. The difference positions towards good governance performance were not statistically significant difference at 0.05.

Keywords: Organization Good Governance, Local Administrative

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และทันกระแสของความเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศต่างๆ จำเป็นต้องนำปัญหาต่างๆ ในอดีต มาวิเคราะห์และพัฒนาหาสาเหตุแห่งปัญหาและหาทางดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขความบกพร่องเหล่านั้น เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น มีการพัฒนาประเทศนั้น ควรดำเนินไปพร้อมกันทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแกนกลาง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ผ่านมามีได้กล่าวถึงการพัฒนาประเทศว่า การพัฒนาภาคประชาชนและภาคสาธารณะอื่นๆ ยังมีบทบาทจำกัด กล่าวคือ ภาคการเมืองปรับตัวเข้มแข็งขึ้นและมีเสถียรภาพอย่างมาก ขณะที่ยังมีการรวมศูนย์อำนาจการบริหาร

จัดการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ขาดประสิทธิภาพ ขณะที่การปฏิรูประบบราชการนำไปสู่ความทันสมัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่กระบวนการบริหารจัดการจัดการยังมีลักษณะปิดค่อนข้างมาก และยังคงขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการประเมินการพัฒนากระบวนการราชการในด้านต่างๆ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้น และมีความเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 3.82 ในปี 2547 ส่วนภาคประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและขยายบทบาทเพิ่มขึ้นทั้งด้านการเมืองและการพัฒนาท้องถิ่น สัดส่วนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเป็นร้อยละ 72.6 ในปี 2548

สำหรับภาคเอกชน มีบทบาทในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และมีการบริหารจัดการที่เป็นธรรมาภิบาลมากขึ้น ผลการจัดอันดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ (Institute for Management Development : IMD) ปรากฏว่าประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น จากอันดับที่ 36 ในปี พ.ศ. 2544 เป็นอันดับที่ 30 ในปี พ.ศ. 2549 แต่การบริหารจัดการภาครัฐดังกล่าวยังไม่ตอบสนองต่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยยังมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ และยังไม่เปิดโอกาสให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมและกฎหมายปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลง จึงยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นกับทุกภาคี ขณะที่กลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ก็ยังขาดประสิทธิภาพ และกลไกการตรวจสอบถ่วงดุล

ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่เข้มแข็ง และขาดอิสระในการจัดเก็บรายได้ให้เพียงพอต่อการพึ่งตนเอง และเป็นเครือข่ายที่จะก่อให้เกิดพลังร่วมในการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ มีแนวโน้ม

ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ซึ่งจัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ เพิ่มสูงขึ้นเป็น 3.8 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในปี 2548 ซึ่งยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อีกทั้งวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ ที่ฝังรากลึกยังคงเป็นอุปสรรคขัดขวาง การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ประกอบกับการขาดคุณภาพและจิตสำนึกสาธารณะ จึงทำให้ไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์สาธารณะ อันก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมและการทุจริตประทุติมิชอบที่ซับซ้อนมากขึ้น

ขณะเดียวกันจำเป็นต้องเสริมสร้างระบบโครงสร้าง กลไกและกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและทุกระดับในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน พร้อมทั้งปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ลดบทบาทอำนาจของราชาในส่วนกลางและเพิ่มบทบาท มอบอำนาจและกระจายอำนาจการตัดสินใจการดำเนินการและกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและชุมชน ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูปธุรกิจเอกชนให้เข้มแข็ง สุจริต โปร่งใส และเร่งปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบเพื่อสร้างสมดุลในการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ทั่วถึงและเป็นธรรม

จากวิสัยทัศน์ของประเทศไทยที่กล่าวว่า “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรมสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศ ที่มีธรรมาภิบาล

ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” จึงได้มีวัตถุประสงค์ ในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้คุณธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงบทบาทของครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัวชุมชนและสังคมไทย รวมถึงเป้าหมายด้านธรรมาภิบาลมุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้นและเกิดเป็นยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม ทุกวัย ตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการพร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีการจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน

ดังนั้น หลักธรรมาภิบาลจึงมีส่วนในการให้ความสำคัญกับการรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกในค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมสันติ

วิธีแก่ประชาชนทุกระดับ ทุกภาคส่วนและทุกสถาบัน การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิด กระบวนการตัดสินใจ เข้าร่วมดำเนินการ เข้าไปมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ รวมทั้งการเข้าไปตรวจสอบในกระบวนการบริหารจัดการประเทศ ตลอดจนร่วมสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาล

โดยสรุปแล้ว ประเทศชาติได้มุ่งหวังให้ประชาชนมีคุณธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยหน่วยงานของภาครัฐต้องมีการนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังในเยาวชนของชาติให้มีพื้นฐานในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และในขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์กร ตลอดจนถึงบุคลากรในองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรม โดยสามารถใช้หลักธรรมาภิบาลในชีวิตประจำวัน เพื่อแทรกซึมถึงเยาวชนที่พร้อมจะน้อมนำหลักการปฏิบัติที่ได้รับโดยตรงและโดยอ้อมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 71 ถึงมาตรา 87 ได้ระบุรายละเอียดไว้แล้ว ซึ่งจะเป็นการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ และประชาชนอย่างยุติธรรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีว่าอยู่ในระดับใดและหาแนวทางในการส่งเสริมให้การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ต่างกัน
3. ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

5. ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี ที่มีตำแหน่งการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกออกเป็น 6 ด้านคือ ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
2. ขอบเขตด้านประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี (ข้อมูล ณ เดือน มีนาคม 2554, กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น)
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้ทำการวิจัย ระหว่างวันที่ 20 เมษายน 2556 ถึงวันที่ 20 มิถุนายน 2556 รวมระยะเวลา 3 เดือน

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีประเด็นน่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต

อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมสูงสุด รองลงมา คือการปฏิบัติงานตามหลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า ซึ่งการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมที่ได้ผลลัพธ์สูงที่สุดนั้น สอดคล้องกับหลักการสำคัญของหลักนิติธรรม ประกอบด้วย 7 หลักการ คือ 1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ 2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 3) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง 4) ความชอบด้วยกฎหมาย 5) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา 6) หลัก “ไม่มี ความผิดและไม่มีโทษโดยกฎหมาย” และ 7) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะ หลักการกระจายอำนาจปกครองที่รัฐได้มอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่น นอกเหนือจาก หน่วยการบริหารราชการส่วนกลางไปดำเนินการ จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร ซึ่งเป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมือง และการบริหาร ทำให้ท้องถิ่นมีอำนาจกำหนด นโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตาม นโยบาย ท้องถิ่นของตนเองได้ ตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 4 แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ส่วนรองลงมาคือการปฏิบัติงานตามหลัก ความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารได้มีการนำเอา หลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน อันส่งผล ให้พนักงานเกิดความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และผู้บังคับบัญชามีการบริหารจัดการที่ดีตามหลัก ธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2546 ที่ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความ รับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อเป็นกรอบ แนวทางให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชน ถือปฏิบัติ โดยให้มีแนวคิดครอบคลุมการบริหารรัฐ กิจแนวใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีทาง และวัฒนธรรมการทำงานอย่างจริงจัง รวมทั้งสร้าง แรงจูงใจ เพื่อเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี อีกทั้งมีการกำหนดขอบเขต แบบแผนวิธีปฏิบัติ ราชการเพื่อให้การบริหารราชการบรรลุเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ ประชาชนหรือประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยที่ไม่มี ขั้นตอนการปฏิบัติที่เกินความจำเป็น ตลอดจนมีการ ปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกและได้รับการตอบ สนองตามความต้องการ นอกจากนี้ยังมีการ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอด้วย

งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถยา นรินทร์ (2552:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพ การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยปรากฏว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การ บริหารส่วนตำบล เห็นว่า สภาพการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมและ รายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อภิชาติ โชตชัชวาลย์กุล (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา เขตอำเภอ หนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก

ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมากและยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญช์ อินทนู (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แก่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การละ 22 ราย รวมทั้งสิ้น 265 รายจาก 12 องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะองค์การบริหาร ส่วนตำบลถ้าใหญ่ ซึ่งไม่มีการขอปรับปรุงในการบริหารงานเลย ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องปรับปรุงการบริหารงานมาก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลกระปาง โดยหลักความคุ้มค่า ควรทำการปรับปรุงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหลวงเสนโดยหลักนิติธรรมควรทำการปรับปรุงมากที่สุดและองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว โดยหลักความคุ้มค่าควรทำการปรับปรุงมากที่สุด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ความสำคัญด้านหลักความคุ้มค่าให้มากกว่าเดิมเพื่อที่จะทำให้การบริหารงานมีหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวในระดับมากยิ่งขึ้น

2. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วน

บุคคล ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าเพศที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อายุที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตำแหน่งการทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษานโยบายการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาปรากฏว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและระยะเวลาในการปฏิบัติงานพบว่ามีกรปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้าน 1-6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สถานภาพสมรสต่างกันพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันและต่างจากงานวิจัยของ อภิชาติ โชตชัชวาลย์กุล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ การศึกษา และระยะในเวลาในการทำงานไม่แตกต่างกันและ

ต่างจากงานวิจัยของ แวรอย๊ะ แวอุมา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในทรรคนะของพนักงานส่วนตำบล อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มี เพศ อายุ ตำแหน่งและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในด้านความคุ้มค่าอยู่ในอันดับท้ายสุด แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านนี้ ยังต้องมีการพัฒนาให้มากขึ้น โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมให้มากที่สุด รวมทั้งการให้บริการที่มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการให้กับประชาชนผู้มาใช้บริการได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการประหยัดพลังงานและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานโดยมีองค์กรหรือบุคคลที่เป็นอิสระและเป็นที่ยอมรับของสังคมมาทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน

ส่วนในด้านความโปร่งใส ก็เป็นส่วนที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร อย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก

ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงาน ของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และ ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญๆ ของ องค์กรโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางใน การเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่การแจ้งความเห็น การไต่สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์การแสดง ประชามติหรืออื่นๆและจัดการผูกขาดทั้งโดย ภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิด ความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งในการร่วมติดตาม และตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน ให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการชุมชน เพื่อเข้ามาร่วมกันจัดทำแผน พัฒนา เพื่อประโยชน์ของชุมชน ผู้บริหารจะต้อง นำกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เข้ามาใช้ในการบริหาร จัดการมากขึ้น เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้สัมพันธภาพและความเข้าใจที่ดีระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนมีมากขึ้น การจัดทำโครงการตามนโยบายในด้านต่างๆ มี ค่อนข้างน้อย ควรต้องจัดทำโครงการต่างๆ ให้มากขึ้น

ทางด้านกระบวนการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่าโครงสร้างและระบบ งานต่างๆ ยังไม่มีการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจาก ประชาชนเพื่อหาจุดยืนและแนวทางร่วมกัน พบว่า ยังประสบปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การ ทำงานยังไม่เป็นระบบ โดยพนักงานส่วนหนึ่งยังคง ติดกับระบบงานแบบเก่า ไม่ยอมปรับเปลี่ยน กฎเกณฑ์ใหม่ๆ ดังนั้นจึงเสนอให้ผู้บริหารเร่ง ปรับปรุงโครงสร้างและระบบงานต่างๆ ให้สอดคล้อง กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้าน

หลักนิติธรรมที่มีการนำมาใช้มากที่สุด ถือเป็นจุดแข็งของการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่ว่าการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจของตัวบุคคลและนำกฎระเบียบ ข้อบังคับดังกล่าวมาบังคับใช้ให้เป็นมาตรฐานเพื่อเป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยทรงยึดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อ กระบวนการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นปัจจัยเชิงบวกและปัจจัยเชิงลบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมอันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่อไปในอนาคต

2. ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องโดยการวิจัยจำแนกแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า โดยแยกการทำวิจัย เฉพาะในแต่ละด้าน เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2541). **ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2546). **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารการจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2543. (2543). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 108 (ตอนที่ 156) : หน้า 1-41.
- พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545. ม.ป.ท.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546. ม.ป.ท.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546